VHDG

Jaarverslag 2024

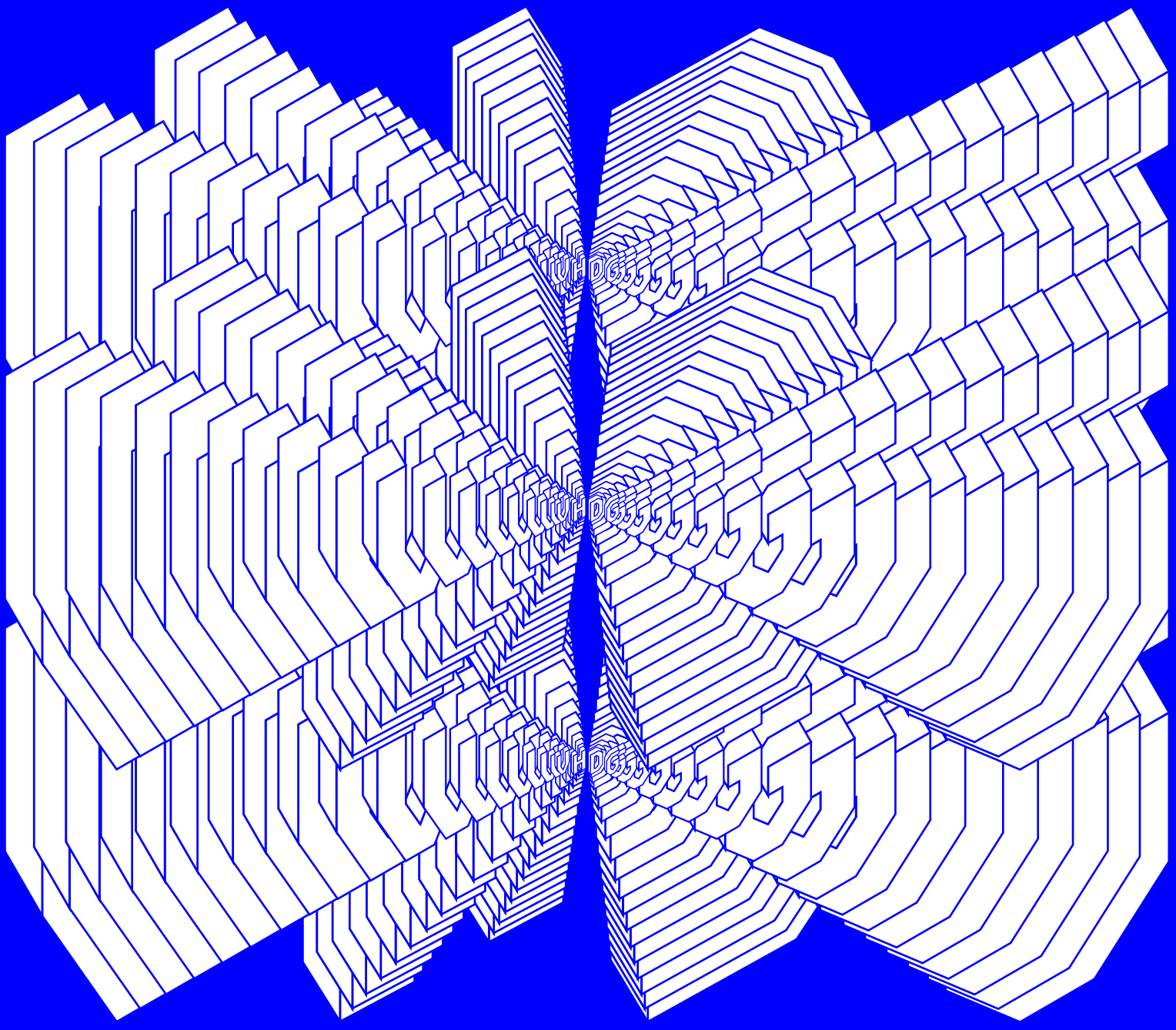

Tentoonstelling Gemeentegoed in Podium Explore
Foto — David Vroom

Inleiding 2

1. Profiel 6

2. Programma 2024 7

3. VHDG Expo 10

4. VHDG Lokaal 13

5. Club VHDG & Talentontwikkeling 16

6. Publieksprogramma & andere korte presentaties 20

7. Educatie 22

8. PR en Communicatie 26

9. Samenwerkingspartners 28

10. Organisatie 30

- Team 30
- Bestuur 31
- Club VHDG 31

11. Reflectie op de toepassing Culturele Codes 32

- FAIR PRACTICE CODE 32
- CODE DIVERSITEIT EN INCLUSIE 33
- GOVERNANCE CODE CULTUUR 35

The Outsiders op op Agrarische Dagen Franeker
Foto — Afrida Adema

Inleiding

Afgelopen jaar vierde Kunstinitiatief VHDG (Voorheen de Gemeente) haar vijfentwintigste verjaardag met de spraakmakende tentoonstelling *Gemeentegoed* in **Podium Explore**. We vierden dit jubileum zoals we dat als kunstinitiatief het liefste doen: met vijf unieke kunstprojecten van vijf verschillende kunstenaars en kunstenaarsduo's. Deze projecten vertelden het verhaal van Fryslân, raakten aan belangrijke maatschappelijke thema's en lieten zien hoe de inwoners van Fryslân hun dagelijks leven en leefomgeving ervaren.

We doken in de verhalen van Fryslân en onderzochten wat die ons vertellen over de wereld van vandaag. De kunstenaars werkten samen met lokale boeren, inwoners van de wijk Heechterp, activistische gemeenschappen, migranten op zoek naar een thuisgevoel en medewerkers van sociaal en maatschappelijke zorginstellingen. Al deze kunstprojecten ontstonden buiten de muren van een traditionele tentoonstellingsruimte: op de winkelstraat van Leeuwarden, in een te slopen appartement in Heechterp, in het Gemeentehuis, in onze residentieruimte in de Haniahof en vanuit ons *Reizend Atelier* in de gehele provincie. Zo bracht *Gemeentegoed* hetgeen samen waar we als organisatie vandaan komen en waarin we verder willen groeien.

VHDG ziet zichzelf als een publieke instelling met een maatschappelijke functie, juist in een regio waar steeds meer publieke voorzieningen verdwijnen door decentralisatie en bezuinigingen. In dialoog met kunstenaars en inwoners onderzoeken we welke rol we in de gemeenschap kunnen spelen. Ons officieuze motto, *Weest bevlogen*—geïnspireerd door een werk van de Fryske kunstenaar **Machiel Braaksma**—blijft daarbij leidend. Idealisme en betrokkenheid bij de samenleving vormden wederom in 2024 onze drijfveren.

In 2024 organiseerde VHDG in totaal drie tentoonstellingen, drie VHDG Lokaal residentietrajecten met een divers en aansluitend publieksprogramma, twee presentaties op andere locaties, o.a. in het **Fries Museum**, een workshopweekend voor kunstenaars en kunstprofessionals bij **Het Lage Noorden** en een breed scala aan educatie- en publieksactiviteiten voor jong en oud.

Ambitie voor groei

Er was weinig tijd om stil te staan bij dit bijzondere jubileum, want VHDG had zichzelf een flinke uitdaging opgelegd: in korte tijd groeien—zowel in programma en bereik als in de professionalisering van onze werkorganisatie. Daarnaast stonden we opnieuw voor de taak om onze structurele financiering tot en met 2028 veilig te stellen.

Dit betekende dat we wederom nieuwe plannen moesten schrijven en ons team verder moesten uitbreiden om deze druk te dragen. Dankzij de genereuze steun van onder andere het Mondriaan Fonds, Provinsje Fryslân, Gemeente Leeuwarden, Stichting Doen, ELJA Foundation, het Cultuurfonds, Fonds 21, VSBfonds en andere lokale fondsen, konden we niet alleen afgelopen jaar, maar ook de komende jaren onze missie voortzetten en als instelling verder doorgroeien. Een van de spannende stappen in 2024 was onze zoektocht naar een nieuwe locatie—en met succes! Maar daarover leest u meer in het jaarverslag van volgend jaar.

Duurzame samenwerkingen

2024 was het tweede jaar van een nieuwe beleidsperiode, waarin we onder andere onze programmalijn **VHDG Lokaal** lanceerden en ons publieks- en educatieprogramma uitbreidden. Hiermee wilden we een divers en breed publiek—van jong tot oud—nog beter bereiken.
Deze programmalijn is onderdeel van een breder doel om ons sterker te profileren, een duurzame band met ons publiek op te bouwen en hen in contact te brengen met uiteenlopende perspectieven, ideeën, urgente thema's en stemmen van (inter)nationale gastcuratoren en kunstenaars. **VHDG Lokaal** gaf daarbij een kickstart aan ons vernieuwde residentieprogramma, waarin we werkten met *embedded practices*.

Kunstenaars werden tijdelijk in de Fryske samenleving geplaatst om diepgaand samen te werken met lokale gemeenschappen.

Wederom zochten we de samenwerking op met sociaal-maatschappelijke partners, zoals welzijnsorganisatie **Amaryllis** en **Wender**, het **AZC in Sint Annaparochie**, huiskamer voor nieuwkomers **Sedrana**, het **Bewonersbedrijf in Heechterp**, **Extinction Rebellion FRL** en diverse onderwijsinstellingen in het primair en voortgezet onderwijs, waaronder hogeschool **NHL Stenden**, **Aeres MBO** en **Firda College**. De kunstenaars van **VHDG Lokaal** trokken hierin nauw op met ons educatieteam, wat bijzondere resultaten en uitwisselingen opleverde. In totaal hebben we **874** deelnemers met onze educatieve activiteiten bereikt.

Financieel resultaat

2024 was financieel gezien opnieuw een sterk jaar. Net als in 2023 sloot ook dit jaar af met een positief resultaat. Dit succes is grotendeels te danken aan geslaagde fondsenwerving en strakkere begrotingen. Waar 2023 nog in het teken stond van de opstart van ons nieuwe programma, bracht 2024 meer structuur en daarmee ook een betere begrotingsbasis.
Een belangrijk hoogtepunt in 2024 was de toekenning van onze vierjarige subsidieaanvraag bij het Mondriaan Fonds – een mijlpaal waar we bijzonder trots op zijn

Organisatielasten
Voor 2024 was **€ 244.113,-** begroot aan organisatielasten, uiteindelijk is dit uitgekomen op **€ 256.373,-**. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de uitbreiding van het financiële team en hogere reiskosten. Met het oog op de continuïteit is een junior administrateur aangetrokken om het vertrek van een zittende collega soepel op te vangen.

Activiteitenlasten
Aan activiteitenlasten was voor 2024 een bedrag van **€ 265.300,-** begroot, waarvan uiteindelijk **€ 167.014,-** is gerealiseerd – een aanzienlijk lager bedrag dan verwacht. Hiervoor zijn meerdere verklaringen:

- Voor *Kunstkamp* was **€ 15.000,-** begroot, maar de realisatie was **€ 0,-**. Een samenwerkingspartner heeft dit project volledig gefinancierd, waardoor er geen kosten noch baten via onze begroting zijn gelopen.

- Voor het *Rotondeproject en de podcast* stond **€ 28.000,-** begroot, maar ook hier bleef de realisatie op **€ 0,-**. In de loop van 2024 werd duidelijk dat fondsenwerving voor deze projecten moeizaam verliep. Daarom is besloten deze voorlopig te parkeren. Er lopen gesprekken met de gemeente Leeuwarden en andere mogelijke financiers.

- Wat betreft het educatiebudget is wel volledige financiering toegekend, maar het budget is overschrijdend over de jaren. Dat betekent dat **€ 30.000,-** pas in 2025 wordt ingezet.

- Tot slot zijn er projecten die minder hebben gekost dan begroot of waarvoor minder financiering is binnengehaald, wat de lagere lasten mede verklaart.

Baten
Naast de structurele bijdragen van het Mondriaan Fonds, de gemeente Leeuwarden en de Provincie Fryslân, ontvingen we in 2024 mooie bijdragen van onder andere het ELJA Foundation, Fonds21, het Cultuurfonds, Stichting DOEN (nu Vriendenloterij Fonds), het VSBfonds en een extra projectbijdrage van de provincie. De totale baten waren begroot op **€ 519.413,-**, waarvan **€ 454.749,-** is gerealiseerd. De lagere realisatie is mede het gevolg van de eerder genoemde keuze om geen financiering aan te vragen voor projecten evenals het vervallen van de financieringsbehoefte voor Kunstkamp.

Resultaat
Ondanks de lagere baten is 2024 afgesloten met een positief resultaat van **€ 14.597,-** na bestemmen. Dit bedrag wordt toegevoegd aan het eigen vermogen van de stichting, wat bijdraagt aan een gezonde financiële basis. Deze buffer is belangrijk gezien de stijgende begroting voor 2025. Het positieve resultaat is het gevolg van een combinatie van lagere uitgaven en succesvolle fondsenwerving, zonder dat er één duidelijke oorzaak aan te wijzen is.

Blik op de toekomst
Met de toekenning van **Mondriaan Breed** breekt voor VHDG een nieuwe fase aan. De jaarlijkse bijdrage van **€ 450.000,-** betekent een aanzienlijke groei van zowel organisatie als programma. Deze groei brengt ook uitdagingen met zich mee. Dankzij eerdere groeifases weten we inmiddels waar de valkuilen liggen, maar waakzaamheid blijft geboden, met name op het gebied van financiële controle en werkdruk. De vierjarige toezegging van het **Mondriaan Fonds** biedt VHDG een stabiele en solide basis voor de komende jaren – een zekerheid die in de culturele sector zeldzaam is en waar we met recht trots op mogen zijn.

Op de volgende pagina's lees je meer over ons afgelopen programma en de behaalde doelstellingen in 2024. Daarnaast gaan we in op onze communicatiedoelstellingen, de financiële resultaten en we reflecteren op onze inspanningen rondom de Culturele Codes: Fair Practice, Good Governance en Diversiteit & Inclusie.

Reizend Atelier op locatie met Terpost
Foto — Afrida Adema

‘WEST IS BEVLOGEN’

1. Profiel

In een tijd van verharde standpunten en scherpe tegenstellingen koos VHDG in 2024 bewust voor de kracht van verschillende perspectieven. Juist door conflicterende opvattingen zichtbaar te maken en de dialoog aan te wakkeren, wilden we de kloof tussen uiteenlopende denk-wijzen overbruggen, begrip creëren en mensen bij elkaar brengen. Een betere wereld begint voor ons op kleine schaal: van mens tot mens, in de eigen leefomgeving.

Door samenwerking, meerstemmigheid en dialoog centraal te stellen in ons programma, zochten we de verbinding en gingen we polarisatie tegen. Door geëngageerde kunstenaars met diverse (culturele) achtergronden en praktijken uit te nodigen, bracht VHDG in 2024 nieuwe stemmen en perspectieven naar Fryslân. Kunst biedt een andere manier om naar de wereld te kijken—en dat is nodig, omdat de wereld complex is en voortdurend verandert.

We presenteerden kunst die prikkelde en aanzette tot denken over het heden, speculeerde over de toekomst of juist ongehoorde verhalen uit het verleden vertelden. Kunst met een uitgesproken activistische agenda, maar ook met speelsheid, humor en medemenselijkheid. We stimuleerden bij ons publiek een onbevangen nieuwsgierigheid, openheid voor nieuwe perspectieven en begrip voor de ander.

VHDG bracht kunst naar het publiek met presentaties op verrassende plekken en spraakmakende interventies in de publieke ruimte. We schreven en spraken over kunst op een toegankelijke manier—zonder de complexiteit te schuwen, maar zonder uit te gaan van voorkennis. Ons doel was om een inclusieve, gastvrije ontmoetingsplek te creëren, met ruimte voor verdieping en gesprek - en daarin zijn we geslaagd. In 2024 werkten we vanuit twee overkoepelende artistieke thema’s, die in het volgende hoofdstuk worden besproken.

2. Programma 2024

Foarlân

Fryslân is voor ons geen periferie of *‘achterland’*, maar een voorland—een plek waar actuele vraagstukken zichtbaar en voelbaar worden. De dynamiek tussen stad en platteland maakt ogenschijnlijk abstracte thema’s als duurzaamheid en de voedselproductie van de toekomst heel concreet. In Fryslân worden landelijke debatten over natuurbeheer, landbouw en klimaatbeleid direct gevoerd en beleefd. Hier wordt de complexe realiteit zichtbaar en zien we in dat er geen simpele oplossingen bestaan. Onze unieke aanpak was om kunstenaars zowel de rurale omgeving van de provincie als de stedelijke dynamiek van Leeuwarden te laten verkennen en de spanning daartussen te onderzoeken. Onderwerpen als de relatie tussen mens en natuur, de strijd tussen voedselproductie en natuurbehoud en de impact van recreatie en toerisme speelden hierin een grote rol. Door met nieuwe ogen te kijken naar kennis en verhalen uit het verleden, wilden we inspiratie bieden voor een speculatieve blik op de toekomst.

Gemeentegoed

Met Gemeentegoed onderzochten we in 2024 de potentiële maatschappelijke rol van VHDG als publieke instelling. Decentralisatie van overheidstaken heeft Fryslân de afgelopen jaren sterk beïnvloed: bezuinigingen leidden tot het verdwijnen van scholen, huisartspraktijken, bibliotheken en andere publieke voorzieningen in de provincie. Tegelijkertijd zorgden gentrificatie, instroom van Randstedelingen en migranten en sociale ongelijkheid voor toenemende polarisatie. Lokaal cultuur- en overheidsbeleid was echter gebaseerd op noties als Mienskip en Brede Welvaart, die uitgaan van gemeenschap.

VHDG nam hierin een unieke positie in als onaf-hankelijke publieke instelling. We onderzochten actief onze maatschappelijke verantwoordelijkheid als kunstinitiatief en maakten programma’s over wat van iedereen is: de *‘culturele commons’*, oftewel het gedeelde culturele bezit. Samen met kunstenaars en publiek verkenden we hoe de publieke ruimte vergemeenschappelijkt kan worden en hoe we anders kunnen samenleven. We zochten manieren om het wederzijdse wantrouwen te doorbreken, het gevoel van eigenaarschap te vergroten en nieuwe handelingsperspectieven te creëren. In de volgende hoofdstukken lees je hoe ons profiel en de bovenstaande thema’s naar voren kwamen in onze tentoonstellingen, VHDG Lokaal trajecten, programma’s voor startende kunstenaars en de educatie- en publieksactiviteiten.

Overzicht van de activiteiten

Data / periode	Wie	Wat	Waar
1 & 2 februari	Eva Koopmans	De Wachtkamer	Gemeentehuis Leeuwarden
6 februari t/m 7 april	Roman Tkachenko	VHDG Lokaal	AiR
23 februari t/m 22 maart	Bart Lunenburg, Beth Wong, Emma van der Put & Ricardo van Eyk Curator: Roísín Douglas	City Structures VHDG Expo	H47
7 april	Roman Tkachenko	VHDG Lokaal Eindpresentatie Activist' Routes — Fietstocht	H47
25 april	The Hmm: Avond over Internetcultuur	Publiek programma	Blokhuispoort
24 t/m 26 mei	Kunsthuis Syb, VHDG, Keunstwurk, Netwerk Cultuur & Natuur, Het Lage Noorden	Kunstkamp: I want to live in the country (and other romances)	Het Lage Noorden
3 juni t/m 1 juli	Roman Tkachenko	Lange Adem Publieke programmering	Manifestatie in de straten van Leeuwarden
28 juni t/m 26 juli	Gemeentegoed	Tentoonstelling & publieke programmering	Podium Explore
2 juli t/m 28 juli	Reizend Atelier #10	VHDG Lokaal	Reizend Atelier door Fryslân
14 september	Reizend Atelier #10	VHDG Lokaal	Uit in Huis
14 t/m 28 september	Reizend Atelier #10 — Ter Post Residentie Periode 2	VHDG Lokaal	Presentaties in Oude Bildtzijl bij Aerden Plaats en langs de route van de boerenkuier tijdens Agrarische dagen in Franeker
28 september	Reizend Atelier #10	Museumnacht	Fries Museum
30 september t/m 21 november	Fabulous Future	VHDG Lokaal	AiR
22 november t/m 13 december	Fabulous Future — it's just the mud again	VHDG Lokaal, tentoonstelling	H47

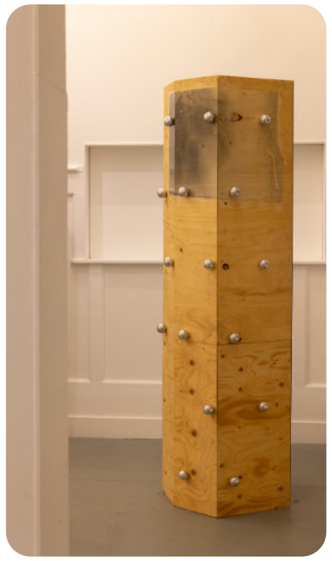

Tenstoonstelling City Structures in H47
Foto's —Lisa Snip

3. VHDG Expo

In 2024 organiseerde VHDG in totaal drie tentoonstellingen: twee als eindpresentatie van **VHDG Lokaal**-trajecten - groepstentoonstelling *Gemeentegoed* en *it's just a mud again* van collectief **Fabulous Future** - en één groepstentoonstelling *City Structures*, gecureerd door **Roísín Douglas**, teamlid van VHDG. Net als voorgaande jaren deelden we in 2024 de tentoonstellingsruimte **H47** in de Haniahof met het **Grafisch Atelier Leeuwarden** en **kunstenaars van de Haniahof**. Daardoor hadden we slechts twee perioden van drie weken tot onze beschikking, die we inzetten voor de tentoonstelling *City Structures* en *it's just a mud again*. Voor onze jubileumtentoonstelling en afsluiting van het anderhalf jaar durende **VHDG Lokaal** programma weken we uit naar **Podium Explore**: een bijzondere tentoonstellingsruimte in de voormalige Westerkerk in het centrum van Leeuwarden, waar we de ruimte en tijd hadden om een grootschalige presentatie te organiseren.

Tentoonstelling: City Structures
(23 februari t/m 22 maart)

VHDG presenteerde in kunstruimte **H47** een prikkelende groepstentoonstelling over de verborgen structuren van de stad. Onder de titel *City Structures* bracht onze curator **Roísín Douglas** bestaand werk samen van **Ricardo van Eyk**, **Bart Lunenburg**, **Emma van der Put** en **Beth Wong**. Hun kunstwerken legden de vaak verharde en onzichtbare lagen van de stedelijke omgeving bloot: structuren die normaal gesproken buiten ons blikveld blijven. Van poëtische fragmenten in verf tot een monumentale fotografische installatie, en van filmische collages tot abstracte sculpturen uit gevonden stadsmateriaal: ieder werk toonde een andere interpretatie van de publieke ruimte door de ogen van de maker. De tentoonstelling daagde bezoekers uit om na te denken over hoe wij onszelf bewegen in de publieke ruimte en of we ons hieraan kunnen onttrekken. *City Structures* vormde het slotstuk van een de artistieke programmalijn *Posysjes* waarin VHDG samen met kunstenaars onderzocht welke gemeenschappen in de regio leven, met welke vraagstukken zij worstelen en hoe zij zich (al dan niet) uitspreken in het publieke domein.

Boekpresentatie Katie Ceekay
Foto — David Vroom

Tentoonstelling: Gemeentegoed
(28 juni t/m 26 juli)

Met de tentoonstelling *Gemeentegoed* sloot VHDG vijf bijzondere **VHDG Lokaal**-residenties af. De kunstenaars **Contemporary Glory** (**Charlien Adriaenssens** en **Louis van der Waal**), **Eva Koopmans** & **Yuna Linde**, **Lu Lin**, **Roman Tkachenko** en kunstenaarsduo **SMET** (**Matt Plezier** en **Setareh Noorani**) werkten de afgelopen achttien maanden samen met inwoners van Fryslân om ruimtes te creëren voor kunst, experiment en gedeelde verhalen— juist op de plekken waar solidariteit en vertrouwen onder druk staan. Onder de noemer van *Gemeentegoed* werden deze projecten samengebracht bij **Podium Explore**, gezamenlijk met een publieksprogramma over de publieke ruimte: het 'goed' dat ons toebehoort in zowel stad als platteland. Hoe delen inwoners van Fryslân hun leefomgeving? Hoe leven ze samen, nu en in de toekomst?

De kunstwerken in *Gemeentegoed* kwamen voort uit een breed begrip van kunst: kunst als onderdeel van een grotere culturele dynamiek, waarin mensen samen eigenaarschap nemen over hun omgeving, gedeelde waarden en toekomst.
De projecten ontstonden binnen lokale gemeenschappen en werden gedragen door uitwisseling, samenwerking en gedeelde betrokkenheid.
Zo fungeerde de cultuur waarin de kunst werd gemaakt als fundament voor nieuwe sociale structuren—een creatieve kracht om lokale democratie en sociale dynamiek te vernieuwen met behulp van kunst, activisme, spel en culturele uitwisseling.

Out of Blue Dinner met Lu Lin
Foto — Afrida Adema

Publieksprogramma en educatie
Naast de tentoonstelling organiseerden we een uitgebreid publieksprogramma met lezingen, workshops, muziekavonden, acties, tours en festiviteiten. Dit programma was niet alleen een verlengstuk van de tentoonstelling maar ook een manier om de kunstwerken te verankeren in de lokale context. Zo organiseerde **Lu Lin** in samenwerking met **Sedrana**, een huiskamer voor nieuwkomers in Fryslân, een diner in haar installatie om verhalen over integratie met elkaar te delen. Ook gaven we het podium voor een boekpresentatie van kunstenaar **Katie Ceekay** die met lokale provinciale ambtenaren optrok om samen te onderzoeken wat de rol van empathie is in lokale beleidsvorming.

Binnen het publieksprogramma ging VHDG ook samenwerkingen aan met nieuwe partners.
Zo werkten we samen met **Glitch**, een collectief met een DIY-mentaliteit dat onder andere clubnachten organiseert voor de queer community in Fryslân. Met **Korreltje Zout** onderzochten we gendernormen en kregen stropdassen nieuwe vormen in upcycle-workshop *My Tie Fine*.
Daarnaast nam **Nikos** ons mee in de geschiedenis van de dansstijl *Waacking* in een gelijknamige workshop. Deze dans, ontstaan in de underground queer community van de jaren zeventig, werd grotendeels gecreëerd en uitgevoerd door queer mensen van kleur.

Ook bood de tentoonstelling ruimte voor veel educatieprogramma's en workshops voor startende kunstenaars van **Club VHDG**. Zo was bijna elke dag een activiteit voor jong en oud en werden de resultaten van al deze workshops ook gepresenteerd in de tentoonstellingsruimte.

Voor VHDG betekende *Gemeentegoed* niet alleen de afronding van anderhalf jaar intensieve samenwerking, maar ook het begin van een nieuw hoofdstuk in onze zoektocht naar de rol van kunst in de publieke ruimte. Na vijfentwintig jaar blijven we ons opnieuw onderdompelen in de wereld om ons heen—tussen belangen, fricties, zorg en gemeenschappelijkheid.

Tentoonstelling: It's just the mud again
(22 november t/m 13 december)

De tentoonstelling *it's just the mud again* vormde de afsluiting van het **VHDG Lokaal**-traject van het internationale kunstenaarscollectief **Fabulous Future.** Dit collectief werkt op basis van intuïtie en spontaniteit, zonder een vooraf vastomlijnd plan. Het proces zelf staat centraal, waarbij experiment en samenwerking de richting van het werk bepalen.

Tijdens hun residentie verdiepten de kunstenaars zich in het concept van 'modder'—zowel letterlijk als figuurlijk—en in de dynamiek van samenwerking. Niet alleen het eindresultaat was belangrijk, maar vooral de manier waarop het collectief samenwerkt en omgaat met chaos, obstakels en onzekerheid. In plaats van naar harmonie of oplossingen te streven, omarmden ze juist het proces van constante verandering. Ze lieten de controle los en stonden open voor het onverwachte, waardoor het werk zich in onvoorspelbare richtingen kon ontwikkelen.

Fabulous Future werkte samen met studenten van **Aeres MBO** en **Firda College**. In gezamenlijke workshops maakten ze kleisculpturen die vervolgens werden opgenomen in de tentoonstelling. Deze workshops weerspiegelden de kern van de artistieke praktijk van **Fabulous Future**: dialoog, gedeelde inspanning en leren door te doen.

De tentoonstelling *it's just the mud again* bestond uit een verzameling gevonden materialen en sporen uit een andere tijd. Een rommelige esthetiek verspreidde zich door de ruimtes, waarin de modder zowel letterlijk als metaforisch werd verbeeld. Tussen bekende en onbekende objecten en relieken waren bijdragen te vinden van de mbo-studenten en **Juliette Lizotte**, **Malissa Cañez Sabus** en **Philip Coyne**: kunstenaars die voorheen lid waren van Fabulous Future, of een nauwe verbinding met het collectief hebben. De tentoonstelling kwam tot stand in samenwerking met onze curator **Roísín Douglas**

Tentoonstelling it's just the mud again
Foto's — David Vroom

Fietsend door Leeuwarden met Activist Routes
Foto's — Siska Alkema

4. VHDG Lokaal

Roman Tkachenko - Activists Routes & De Lange Adem

Op 6 februari 2024 startte **Roman Tkachenko** aan een twee maanden durende residentie bij VHDG, met de onderzoeksvraag: "Welke rol kunnen kunstenaars spelen binnen activistische gemeenschappen?" Deze vraag sloot perfect aan bij zijn voortdurende zoektocht naar de positie van de kunstenaar in de samenleving en de mogelijkheden om buiten de traditionele atelierpraktijk te opereren. Tijdens zijn verblijf in Leeuwarden legde hij waardevolle contacten met klimaatactivisten van **Extinction Rebellion (XR)**, **Glitch**, **Queer Factory** en **Keti Koti Fryslân**. Samen ontwikkelden zij verschillende onderzoeksmethoden die hem dichter bij de lokale activistische gemeenschappen brachten. Dit resulteerde in wandelingen door de stad en het samenstellen van een alternatieve, activistische kaart van Leeuwarden.

De inzichten die Roman tijdens zijn residentie verzamelde, werden uiteindelijk gepresenteerd in de tentoonstelling *Gemeentegoed*, met een video over lokaal activisme en een ruimtelijke installatie van gemaakt van toeters, die werden gebruikt tijdens de eerdere manifestatie georganiseerd door de kunstenaar in samenwerking met lokale activistische groepen.

Tijdens zijn residentie en in aanloop naar de eindpresentatie op *Gemeentegoed* organiseerde Roman de volgende activiteiten:

- **Activist's Routes: Fietstocht, wandeltocht en presentatie**
  De fietstocht en wandeltocht op 7 april door Leeuwarden, geleid door klimaatactivist **Dirk Kuiken** (XR Frl) en **Jaleesa Schiphorst** (Keti Koti Leeuwarden en NinSee), bracht deelnemers langs de plekken die centraal stonden in lokaal activisme. Door de stad door de ogen van activisten te ervaren, werd de alternatieve kaart, die samen met de lokale gemeenschappen was gecreëerd, tot leven gebracht. De activistroutes werden gevolgd door een presentatie waarin Roman zijn bevindingen deelde en activisten hun bijdrage aan de kaart toelichtte.

- **De Lange Adem: Geluidsmanifestatie**
  Op 3 juni was de geluidsmanifestatie *De Lange Adem* een krachtig moment van collectieve actie. Gelijktijdig met het maandelijkse test-alarm van 12:00 uur vulden de straten van Leeuwarden zich met het geluid van toeters, als symbolisch alarm voor de dreigingen die onze gezamenlijke toekomst onder druk zetten, zoals de klimaatcrisis, polarisatie en sociale ongelijkheid. Het was een moment van solidariteit waarin verschillende activistische groepen samenkwamen om hun stem te laten horen en elkaar te steunen.

  De manifestatie herinnerde ons aan de kracht van gemeenschap en de noodzaak om gezamenlijk op te komen voor verandering. Het collectief gaf het luchtalarm een nieuwe betekenis: niet langer een signaal om ramen en deuren te sluiten, maar een oproep om naar buiten te komen, elkaar te ontmoeten en samen geluid te maken. Roman's werk en de manifestaties van *De Lange Adem* hebben ons geïnspireerd om te blijven luisteren, te blijven handelen en ons te verbinden met anderen die strijden voor een rechtvaardige toekomst.

Terpost tijdens de Agrarische Dagen Franeker
Foto's — Afrida Adema

Reizend Atelier #10 - Reizend Atelier met The Outsiders - Terpost

In 2024 nodigden we kunstenaarscollectief **The Outsiders**, bestaande uit **Asia Komarova**, **Txell Blanco** en **Merel Zwarts**, uit om deel te nemen aan ons *Reizend Atelier* programma. In een periode van zes weken reisden zij door de provincie Fryslân met het project *Terpost*. Deze reis is een onmisbaar onderdeel van het *Reizend Atelier* traject van VHDG, dat de kunstenaars naast het op pad gaan in het Fryske landschap, kennis en inspiratie laat ophalen in de provincie. Daarnaast is het een voorbeeldige kans om een relatie op te bouwen met de Fryske gemeenschappen. Dit jaar legden we ook meer de nadruk op kunstpresentatie vanuit de brandweerbus, die ook dit jaar weer op een bijzondere manier tot uitdrukking kwam. Terpost is onderdeel van een langlopend kunstproject van **The Outsiders** dat de titel *Traveling Farm Museum of Forgotten Skills* draagt. Hiermee deden ze onderzoek naar vergeten vaardigheden, verhalen en herinneringen van het (Fryske) landschap, met als focus de relatie tussen land, voedselculturen en de ecologische geschiedenis van de regio.

- Residentieperiode juli 2024 (2 juli t/m 28 juli)
  Op 2 juli vertrok het collectief vanuit Leeuwarden richting het Bildt en de Waddenzee, waar ze zich verdiepten in de geschiedenis van het land, de invloed van de Middelzee en de transformaties die het gebied sinds de inpoldering heeft doorgemaakt. Door gesprekken met boeren en bewoners verzamelden de kunstenaars verhalen over landbouwpraktijken, de ecologische relaties tussen mens en natuur en de rol van de aardappel in de regio. Ze verbleven bij ecologische permacultuurboeren en bij grootschalige aardappeltelers om de diversiteit van landbouwpraktijken te verkennen. Deze zomerperiode kenmerkte zich als een periode van intensief onderzoek en dialoog. De kunstenaars onderzochten hoe het landschap zich door de eeuwen heen heeft gevormd, veranderde door menselijke invloed en hoe de verloren vaardigheden en verhalen van vroeger nog steeds invloed hebben op het huidige gebruik van het land. Dit onderzoek vormde de basis voor de presentaties die in het najaar zouden volgen.

- **Presentaties in het najaar**
  Na hun onderzoeksreis in de zomer, schreven de kunstenaars van **The Outsiders** persoonlijke brieven aan de lokale boeren die ze onderweg hadden ontmoet. Deze brieven, gevuld met vragen en reflecties, vormden een uitnodiging voor een voortdurende dialoog. Ze gaven een inkijk in de verschillende manieren waarop boeren hun land bewerken en hoe hun werk, soms in harmonie en soms in strijd, met het landschap staat. Met deze brieven wilden **The Outsiders** de meerstemmigheid van het landschap vastleggen en de verscheidenheid binnen zowel de boerenpraktijken als binnen hun eigen collectief belichten. De brieven fungeerden als een vorm van duurzame correspondentie – een manier van communiceren die niet snel vervliegt in de stroom van digitaal verkeer, maar juist tijd en ruimte biedt voor zorgzame uitwisseling.

  Voor hun presentaties in het najaar bouwden ze de brandweerwagen om tot mobiel postkantoor. Een plek waar bezoekers een *kunst&briefpakketje* konden ophalen met brieven van **The Outsiders** en verschillende boeren, tekeningen, een handvol aarde en een aardappel. Bij het postkantoor werden de bezoekers bovendien uitgenodigd om hun eigen verhalen te delen, brieven te schrijven en in dialoog te gaan met de kunstenaars. Deze interactieve benadering maakte de expositie niet slechts zozeer een tentoonstelling, maar een speelse en uitdagende kunstpresentatie die op verschillende plekken in het Fryske landschap opdook.

  De reizende 'expositie' begon op 14 september in Leeuwarden, het tweede deel van de onderzoeksreis, tijdens het event **Uit in Huis**. Op 18 september werd de reizende expositie gepresenteerd in Oude Bildtzijl, bij **Aerden Plaats**. Dit gebied, doordrenkt van geschiedenis, bood een rijke context voor verder gesprek over de relatie van het land en de boerenpraktijken. Op 22 september stonden ze op de route van de Boerenkuier tijdens **Agrarische Dagen** in Franeker. Het project eindigde op 28 september tijdens de **Museumnacht** waar we de bus pal voor het **Fries Museum** parkeerden.

  Al met al was deze reizende expositie een groot succes. Veel van onze doelstellingen kwamen samen in dit bijzondere project met een wijd scala aan presentaties en activiteiten in de provincie. Zo hadden **The Outsiders** ook een vruchtbare samenwerking met ons educatieteam waarover je meer kunt lezen in het hoofdstuk educatie.

Fabulous Future - it's just a mud again

(30 september t/m 27 oktober)

Tijdens hun residentie in oktober verdiepte het collectief **Fabulous Future** zich in het concept van 'modder'—zowel letterlijk als figuurlijk—en in de dynamiek van samenwerking. Niet alleen het eindresultaat was belangrijk, maar vooral de manier waarop het collectief samenwerkt en omgaat met chaos, obstakels en onzekerheid. **Fabulous Future** is zowel een collectief als een continu veranderend project, waarin onderzoek, creatie en samenwerking in elkaar overvloeien. In plaats van naar harmonie of oplossingen te streven, omarmden ze juist het proces van constante verandering. Ze lieten de controle los en stonden open voor het onverwachte, waardoor het werk zich in onvoorspelbare richtingen kon ontwikkelen

Het proces begon met een verkenning van het omliggende landschap—de geschiedenis, transformaties en hoe de modder door de tijd heen is beheerst en gecontroleerd. Zo begonnen ze hun residentie met een wadloopexcursie op het Fryske Wad. Tegelijkertijd ging het over samenwerken als collectief: over groepsdynamiek, zelforganisatie en de uitdaging van samenwerken op afstand. Wat betekent het om als verspreide groep een gedeelde praktijk op te bouwen? Hoe kan deze manier van collectief werken leiden tot unieke, procesgerichte en kritische kunst, waarbij alledaagse rituelen een integraal onderdeel worden van het maakproces? In de eindpresentatie in H47 werden de verkenningen van het collectief zichtbaar als een ruimtelijke en materiële reflectie op samenwerking.

Kunstkamp, workshop Cocky Eek
Foto — David Vroom

5. Club VHDG & Talentontwikkeling

VHDG is een springplank voor startende kunstenaars in Noord-Nederland, respectievelijk in de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe. Binnen onze organisatie creëren we ruimte voor kunstenaars en andere jonge cultuurprofessionals om te leren, zich te ontwikkelen en door te groeien. Dit doen we altijd in samenwerking met onze partners binnen het Noordenaars-netwerk en collega-kunstinstellingen in Leeuwarden via het traject *Tweespraak*.

Samen met het **Fries Museum** organiseerden we vorig jaar voor de tweede keer een open call voor een kunstpresentatie tijdens *Museumnacht*, speciaal voor startende kunstenaars uit Noord-Nederland.

Ook in 2024 brachten we met **Club VHDG** opnieuw een groep jonge, bevlogen kunstenaars samen om programma's te maken—voor elkaar en voor een breed publiek.

Nieuw dit jaar was *Kunstkamp*, dat we organiseerden in samenwerking met **Kunstkade**, **Kunsthuis Syb** en **Het Lage Noorden** als locatiepartner. Veel startende kunstenaars uit Noord-Nederland trekken naar de Randstad op zoek naar meer kansen en een breder netwerk. Met **Club VHDG** en de andere programma's proberen we hier een tegenwicht aan te bieden. Er is nog een lange weg te gaan om de infrastructuur en voedingsbodem voor deze groep kunstenaars structureel te verbeteren. Dit is een gedeelde opgave, en we zijn dankbaar voor alle gezamenlijke inspanningen van het afgelopen jaar.

Kunstkamp
(24 t/m 26 mei)

Kunsthuis SYB en **VHDG**, met steun van **Keunstwurk** en **Netwerk Cultuur & Natuur**, organiseerden een intensief weekend vol workshops en ontmoetingen bij **Het Lage Noorden**, dicht bij de Waddenzee. Dit driedaagse programma verkende het landschap als podium voor kunst- en curatoriële praktijken.

Kunstenaars en curatoren werden uitgenodigd om samen te leren en te onderzoeken hoe kunst en natuur elkaar beïnvloeden. Als inspiratiebron diende het invloedrijke werk *I want to live in the country (and other romances)* van performance- en videokunstenaar **Joan Jonas**. In deze film stelt Jonas haar kunstenaarsatelier in de drukke stad tegenover haar landschapsbeleving van Nova Scotia, een provincie in Canada. Hoe kun je tussen de vier muren van je atelier in de stad je herinneringen aan de natuur weer oproepen? Dit werk vormde een rode draad binnen *Kunstkamp* en bracht de artistieke en curatoriële ervaringen van rurale gebieden ter discussie.

Het leven en werken op het platteland, en specifiek in Fryslân, blijft voor kunstenaars en curatoren een uitdagend vraagstuk. Tijdens het weekend bleek hoe de natuur een blijvende aantrekkingskracht uitoefent. Ons weekend trok deelnemers uit heel Nederland die allen inspiratie wilden halen uit de bijzondere workshops, maar ook op zoek waren naar natuurbeleving dicht bij de Fryske Waddenzee.

Ook bespraken we de weerbarstige realiteit van een praktijk buiten de stad, die vaak onmogelijk blijft voor startende kunstenaars en andere kunstprofessionals, die zoeken naar kansen en aansluiting bij een netwerk.

Het programma bestond uit workshops, filmvertoningen en gesprekken met curatoren en kunstenaars, waaronder **Melani Bonilla**, **Louwrien Wijers**, **Giulia Damiani**, **Hans den Hartog Jager**, **Cocky Eek** en **Navid Nuur**. Ook mochten we genieten van de bijzondere presentatie van **Jurga Daubaraité** & **Jonas Žukauskas** van **Neringa Forest Architecture** uit Litouwen die op doorreis waren met hun gezin. **Kunstkamp** bood zo een unieke kans om artistieke praktijken buiten de stedelijke context te verkennen en versterkte de dialoog over de rol van kunst in een rurale omgeving. We hopen dit programma in 2026 nogmaals te kunnen organiseren.

Workshop maskers maken
Foto — Maarten Dikken

Workshops tijdens Gemeentegoed door Club VHDG.

Club VHDG is opgericht om onze vrijwilligers te verbinden en jonge cultuurprofessionals ontwikkelkansen te bieden. Vanuit het principe van meerstemmigheid organiseert de Club zich als een zelfsturend en zelf-organiserend collectief dat onder de vlag van VHDG exposities, workshops en publieke programma's organiseert voor elkaar en anderzijds voor een brede groep cultuur-minnend publiek. Hierbij worden ze begeleid door het team van VHDG.

De Club richt zich op startende makers: studenten, pas afgestudeerden en autodidacten. Voor hen is de Club van grote waarde—zowel in het creëren van een welkom gevoel in Leeuwarden als in hun artistieke en inhoudelijke ontwikkeling. Zo bieden we een leerplek voor startende makers en kunstprofessionals, en binden we een nieuwe generatie aan onze organisatie.

Dit jaar organiseerde de Club een divers workshopprogramma tijdens de tentoonstelling *Gemeentegoed* in **Podium Explore**. Dit programma was gericht op *peer-to-peer learning*, waarbij kunstenaars hun praktijk met elkaar deelden en van elkaar leerden. Daarnaast werd het programma opengesteld voor een breder publiek, waardoor veel mensen betrokken raakten bij de creatieve activiteiten. De work-shops bestonden onder andere uit tekenen op live muziek, maskers maken, tekenen met houtskool, een introductie tot performancekunst en een fotografieworkshop.

Tweespraak

In 2024 vond de voorlopig laatste editie van *Tweespraak* plaats, georganiseerd door het **Kultuer Kollektyf**. Hiervoor verenigden zeven productiehuizen uit Leeuwarden zich samen. Naast **VHDG** waren dat **New Noardic Wave**, **Explore the North**, **Tryater**, **Popfabryk** en **Arcadia**. Samen boden ze jaarlijks zes jonge Fryske makers uit alle disciplines (muziek, theater, film, kunst en vormgeving) een stipendium en een mentortraject van één jaar aan bij twee verschillende instellingen naar keuze. Met *Tweespraak* moedigden we zo interdisciplinariteit in de kunstpraktijk aan. Deelnemers presenteerden de uitkomsten van hun traject op het jaarlijks terugkerende multidisciplinaire *festival De Broeikas* in **Podium Explore** op 2 november 2024. VHDG begeleidde **Maaike Meindertsma** en **Mees van Rijswijk** die beiden bijzondere presentaties hebben gemaakt. Het stipendium bood voor Maaike de mogelijkheid om haar praktijk te verbreden richting de performancekunst, een bijzondere verrijking van haar praktijk die haar veel heeft opgeleverd. In 2025 bieden we Maaike een vervolgtraject aan bij VHDG, dat tevens het (voorlopig) laatste wapenfeit van het **Kultuer Kollektyf** is. We betreuren dat zo'n waardevol initiatief geen financiering meer krijgt en daardoor voorlopig moet stoppen. Maar we geven nog niet op: met het Kollektyf zoeken we op dit moment naar mogelijkheden voor een doorstart.

Workshop Living Sculptures in Podium Explore
Foto — Afrida Adema

Artist in Space

De Noordelijke presentatie-instellingen voor hedendaagse beeldende kunst hebben zich verenigd in het netwerk **Noordenaars**. Sinds 2021 bieden we met *Artist in Space* (AiS) talentontwikkelingstrajecten aan voor Noordelijke kunstenaars, gefinancierd door **We the North**, het **Mondriaan Fonds** en **Pictoright Fonds**. In 2024 maakte AiS een doorstart met vier Noordelijke kunstenaars: **Katie Ceekay**, **Jens Huls**, **Okki Poortvliet** en **Livia Ribichini**. Gedurende een jaar werden de deelnemers begeleid door een mentor van een van de **Noordenaars**-instellingen en ontvingen zij een honorarium en een werkbudget. Dit budget kon onder andere worden ingezet voor residenties en presentaties bij de deelnemende instellingen.

Hiermee gaf **Noordenaars** vorm aan een gedeeld doel: het faciliteren van een gezamenlijke productieketen en het stimuleren van kunstenaars om over provinciegrenzen heen te werken en kansen in de Noordelijke regio optimaal te benutten. Ook wilden we een draai geven aan de gangbare verhoudingen tussen kunstenaars en instellingen. Kunstenaars konden nu met eigen budgetten zelf naar instellingen stappen met wie ze wilden samenwerken in plaats van andersom, wat de gangbare route is. Zo kregen zij meer eigenaarschap over- en zeggenschap in hun beroepspraktijk.

VHDG begeleidde de Groninger kunstenaar **Katie Ceekay** en bood een residentie plek aan **Okki Poortvliet** aan. In 2025 volgen de presentaties van hun trajecten en starten er vier nieuwe kunstenaars binnen *AiS*. In onze ogen is dit traject voorbeeldstellend over hoe een netwerk van kunstpodia een uiting geeft aan een gemeenschappelijk doel. Het traject heeft de financiering voor de komende twee jaar veiliggesteld en we hopen ook dat we instellingen in andere regio's hiermee kunnen inspireren.

Museumnacht Fryslân - Fries Museum

Op 28 september vond *Museumnacht Fryslân* plaats bij het **Fries Museum**. Dit is één van de evenementen die een plek bieden voor startende kunstenaars uit Noord-Nederland. Voor deze avond lanceerden we een open call, voor een presentatie van één dag voor een breed publiek. Het thema van dit jaar was *Een tuin tegen de tijd*, geïnspireerd op het boek van schrijfster en criticus **Olivia Laing** met de gelijknamige titel. In haar boek presenteert zij verschillende interpretaties van de tuin: van een veilige haven tot een plek van rebellie; een plek om tijdelijk te ontsnappen aan de drukte van het dagelijks leven, tot een plek van verzet en aanzet tot nieuwe manieren van samenleven. In een tuin kan de tijd stilstaan, maar deze plekken dragen ook een belofte in zich: een investering in de toekomst, door zorg, aandacht en tijd. Wie zaait, zal immers oogsten.

Uit een totaal van 109 inzendingen, selecteerde de jury de werken van **Hannah van der Heide**, **Hannes Schievink** en **Marcella de Wolff**. **Hannes Schievink** presenteerde *Master & Mankelikens*, een immersieve installatie die zijn eerdere werken combineert in een interactieve ervaring over het emotionele landschap van de bezoeker. **Hannah van der Heide** bracht *Nachtflinter* tot leven, een totaalervaring met een hemelbed, keramische sculpturen, zitzakken en een performance met live synthesizermuziek die de bezoekers meenam naar een droomwereld. **Marcella de Wolff** presenteerde *Recipient*, een sculpturale installatie van natuurlijke en door de mens gemaakte materialen die vragen opriep over ecologisch verval en industriële ondergang. Deze editie was zodoende wederom een waardevolle samenwerking met het **Fries Museum**, en een samenwerking die in de komende jaren blijft bestaan.

Presentatie bij Fries Museum tijdens Museumnacht
Foto — Jovana Štulić

Eva koopmans en Yuna Linde in Gemeentehuis Leeuwarden
Foto — Siska Alkema

6. Publieksprogramma & andere korte presentaties

De Wachtkamer
(1 en 2 februari 2024)

In 2023 werd **Eva Koopmans**, in samenwerking met **Welcome to the Village** en VHDG, uitgenodigd om een kunstwerk te creëren samen met elf sociale organisaties. Het resultaat was de multimediale installatie *De Wachtkamer*, bestaande uit twintig stoelen, die werden gemaakt door mensen die dagelijks professionele zorg ontvangen. De eindpresentatie vond plaats in het **gemeentehuis van Leeuwarden**. Dit werk gaf ruimte om het complexe zorgsysteem opnieuw te bekijken en de menselijke verhalen die daarachter schuilgaan te delen.

Eva koos ervoor om niet vooraf een concept voor het kunstwerk te bedenken, maar juist de ruimte te geven aan een gelijkwaardige samenwerking met de sociale partners. In plaats van een vooropgezet idee, werden de deelnemers actief betrokken in het proces, zodat het uiteindelijke werk aansluit bij de daadwerkelijke vraagstukken en ervaringen van de betrokken organisaties en de mensen die deze dagelijks ervaren.

Eva Koopmans werkte voor dit project samen met kunstenaar **Yuna Linde**. Samen werkten ze aan een werkwijze die gelijkwaardige samenwerking tussen kunstenaars en sociale organisaties mogelijk maakt. Eva en Yuna gingen in gesprek met medewerkers en deelnemers van de aangesloten organisaties. Door middel van creatieve ontmoetingen – waarbij klei en bouwblokken werden gebruikt – brachten ze het zorgsysteem in kaart. Ze spraken niet alleen over de zakelijke structuren, maar ook over de persoonlijke ervaringen, uitdagingen en zorgen die de mensen in hun dagelijkse zorgervaringen tegenkomen. Het werd al snel duidelijk dat kunst een cruciale rol kan spelen in het terugbrengen van deze complexe en vaak onzichtbare materie naar een menselijke maat, zodat iedereen zich erin kan herkennen en zich ermee kan verbinden. Uiteindelijk zijn we allemaal onderdeel van het 'zorgsysteem', formeel en informeel, als zorgdragers en zorgontvangers. Dit project maakte dat duidelijk en hielp de bezoeker hun positie te bepalen.

De zes deelnemende sociale organisaties: **Singelland BHS Gorredijk**, **kunstwerkplaats Smoel**, **'t DAC** en **Skrep Wender**, **Crisisopvang Burgum**, **Niemand aan de Zijlijn** en **Patyna Witmarsum**. Door middel van workshops werden de deelnemers gevraagd om hun eigen stoel te ontwerpen voor in de wachtkamer. De wachtkamer werd zo een krachtig symbool voor het zorgsysteem van vandaag: vaak onzichtbaar voor buitenstaanders, maar voor degenen die ermee te maken hebben, vaak moeilijk om uit te komen.

The Hmm x VHDG
(25 april)

The Hmm en VHDG organiseerden een programma in de kapelruimte van **dbieb Leeuwarden** in de Blokhuispoort. Samen met artistiek directeur **Koen Bartijn** presenteerde **The Hmm** een programma over digitale cultuur vol inzichten uit verschillende hoeken van het internet. Zo werden er op deze avond online kunstpraktijken en digitale avonturen van acht kunstenaars, makers en onderzoekers uit Friesland en daarbuiten verkend. Het evenement was niet alleen fysiek toegankelijk, maar kon ook online worden gevolgd via een livestream. De onderwerpen varieerden van digitale tentoonstellingsruimtes tot de kruispunten van ecologie en technologie.

De avond bracht een diverse groep sprekers samen, waaronder filmmaker **Sammy Shefa Idris**, die sprak over het belang van social media als creatieve ruimte. **Dr. Deike Schulz**, lector aan **NHL Stenden**, die de impact van online communicatie op organisaties en de samenleving presenteerde en ons inspireerde met manieren van 'bewust influencen' . **Zarina Nares**, kunstenaar uit New York, deelde haar onderzoek naar vrouwelijke identiteit in virtuele ruimtes. **Hieke de Jong**, Twitch-streamer uit Leeuwarden, vertelde over haar interactie met haar volgers via live chat en VR-games. **Martina Denegri**, onderzoeker uit Groningen, presenteerde de online galerie **Willow Art-Space**. **Jori(k) A. Galama**, multidisciplinair maker, presenteerde zijn werk over mannencultuur, melk influencers en digitale media. **Minnie Bates**, ontwerp onderzoeker bij **affect lab**, besprak experimenteel veldwerk en inclusieve storytelling in het project *Waiting for Cows.* Tenslotte presenteerde **Roman Tkachenko**, beeldend kunstenaar en architectonisch dramaturg, het werk van het collectief **Time is Capital**: een audiovisueel onderzoeksplatform voor zelforganisatie in de kunsten. Het was een bijzondere avond waarbij een breed publiek werd betrokken in de discussies over de relatie tussen digitale cultuur en kunst. Dit was een nieuw onderwerp voor VHDG en we zijn blij dat **The Hmm** hierin ons heeft kunnen inspireren.

Publieksprogramma Gemeentegoed

Tijdens *Gemeentegoed* presenteerden we een uitgebreid publieksprogramma samengesteld in samenwerking met de Gemeentegoed-kunstenaars, partnerorganisaties en andere lokale kunstenaars. Dit veelzijdige programma bracht kunst, democratie en collectieve creativiteit samen in een reeks inspirerende bijeenkomsten, workshops en lezingen. Hieronder stippen we kort enkele hoogtepunten aan:

Op 13 juli vond het evenement *Art & Democracy* plaats, een diepgaande dialoog over solidariteit, democratie en creativiteit. In samenwerking met kunstenaars **Louwrien Wijers** en **Egon Hanfstingl** nodigde VHDG sprekers zoals **Jeroen Lutters**, **Emanuele Braga**, **Lara Khaldi** en het collectief **Pink Pony Express** uit om nieuwe manieren van samenleven en werken te verkennen.

De gesprekken richtten zich op de rol van kunst in democratische processen en hoe creativiteit kan bijdragen aan een inclusieve samenleving. De avond werd afgesloten met een gezamenlijke maaltijd, bereid onder leiding van **Egon Hanfstingl**. Deze culinaire ervaring, met de slogan *Science is the Past / Art is the Present / Food is the Future* als leidraad, benadrukte de verbindende kracht van voedsel. Als onderdeel van het programma gaf **Pink Pony Express** een lezing over *Golden Rock en De Kapitein*, twee projecten waarin het democratische proces en de kracht van beeldtaal centraal staan. Speciaal voor deze dag ensceneerden zij een site-specific interventie waarbij de kleur vermiljoen, bekend van het rode stempotlood, leidend was. Hiermee werd op een visuele en symbolische manier gereflecteerd op verkiezingen en stemrecht.

Kunstenaar **Lu Lin** activeerde haar kunstpresentatie tweemaal met nieuwe edities van respectievelijk *Out of Blue Dinner* en *Homesick Restaurant*. Het eerste besloeg een diner op 19 juli in samenwerking met de Chinese activistische groep **Lethe Flow**, waarbij eten werd ingezet als middel om verhalen te delen en maatschappelijke thema's bespreekbaar te maken. Daarvoor konden de deelnemers deelnemen aan een kleiworkshop onder leiding van kunstenaar **Heidi Fitri**. Hierin werd serviesgoed gemaakt op basis van persoonlijke herinneringen, met als doel nostalgische objecten te creëren en voedsel in een bredere context te plaatsen. De werken uit deze workshop werden uiteindelijk onderdeel van de tentoonstelling. Tijdens de finissage op 26 juli organiseerde **Lu Lin** in samenwerking met **Tanatom Lay** een nieuwe editie van *Homesick Restaurant* in het café van **Podium Explore**, waarin bezoekers konden genieten van een heerlijke Thaise salade terwijl ze met elkaar in gesprek gingen over migratie en ervaringen van thuis.

Ook werkten we samen met de lokale queerorganisatie **Glitch** voor een workshopmiddag en clubavond voor de lokale queer gemeenschap op 12 juli. Deelnemers konden onder meer meedoen aan een *waacking*-workshop en performances van diverse artiesten bewonderen. De avond werd afgesloten met een dynamisch muziekprogramma waarin **BARTONDISPLAY**, **Nachtvlinder** en **Vieze Molly** het podium betraden.

Op 20 juli gaven we het podium aan kunstenaar **Katie Ceekay** voor de presentatie van haar boek *Thoughtscapes for Deciding(s)*. Dit boek, voortgekomen uit het artistieke onderzoeksproject *City of Empathy*, verkent de (mogelijke) rol van empathie binnen besluitvormingsprocessen van lokale ambtenaren. Tijdens de presentatie kregen bezoekers de kans om als eersten het boek te bekijken, bespreken en aanschaffen.

Kortom: met dit publieksprogramma dat plaatsvond op de vrijdagen en zaterdagen bracht Gemeentegoed niet alleen kunst en maatschappelijke thema's samen, maar bood het ook een platform voor ontmoeting, dialoog en experiment. Van inspirerende gesprekken over democratie en solidariteit tot gezamenlijke diners, creatieve workshops en levendige performances.

Tentoonstelling Gemeentegoed in Podium Explore
Foto — David Vroom

7. Educatie

Sinds 2023 passen we met succes onze *embedded practice* werkwijze toe binnen educatie. In deze aanpak staat meerstemmigheid centraal: kinderen en jongeren leveren een inhoudelijke bijdrage aan het artistieke onderzoek van de kunstenaar. Kunst wordt zo een gedeelde onderneming, waarin deelnemers geen toeschouwers zijn, maar mede-makers van betekenisvolle ervaringen die hen en ons vormen en inspireren. De kern van ons educatieprogramma is het wederkerige leerproces. Niet alleen jongeren leren van kunstenaars—ook kunstenaars leren van de jongeren. We zien scholieren en studenten als volwaardige gesprekspartners en experts binnen hun eigen leefwereld en kennisdomeinen. Hun praktische en inhoudelijke ervaring vormt waardevolle input voor het artistieke onderzoek van de kunstenaars.

Vanuit onze jarenlange ervaring met het opzetten van educatieve trajecten voor jong en oud, werken we aan een duurzame verbinding tussen kunst, samenleving en onderwijs. We streven ernaar om leerlingen in zowel het basis- en voortgezet onderwijs en (mbo-)studenten te laten kennismaken met hedendaagse beeldende kunst en met *embed-ded practice*. Daarbij staat het stimuleren van een open, nieuwsgierige en kritische houding centraal—met ruimte voor eigenaarschap, reflectie en dialoog.

In 2024 gaven onze educatieprojecten betekenisvolle perspectieven op de rol van kunst in de samenleving, het kunstenaarschap als beroep en de creativiteit van deelnemers zelf. We lieten zien dat kunst niet alleen binnen museummuren plaatsvindt, maar midden in het dagelijks leven en op plekken die voor jongeren herkenbaar en relevant zijn. Het is een manier om je opnieuw tot de wereld te verhouden op een speelse en onderzoekende manier. Daarbij sluiten we aan op thema's die leven bij de doelgroep, zoals duurzaamheid, voeding, identiteit en leefomgeving.

Deze aanpak sluit naadloos aan op de algemene doelstellingen van VHDG. We willen nieuwe stemmen een podium bieden, hedendaagse kunst toegankelijk maken voor een breed publiek en bijdragen aan een inclusieve, open en nieuwsgierige samenleving. Onze kunstenaars werken actief samen met deelnemers, waardoor er ruimte ontstaat voor participatie en gedeeld eigenaarschap. Educatie is daarmee niet alleen een middel om met onze kunst een breder publiek te bereiken, maar een integraal onderdeel van onze artistieke praktijk en van onze bredere missie: het verrijken van levens door sociaal geëngageerde kunst die inspireert tot ontmoeting, perspectiefwisseling en betrokkenheid bij de eigen omgeving.

Makers Oogstfeest in de wijk Heechterp, Leeuwarden
Foto — Afrida Adema

In 2024 vonden diverse educatieve activiteiten plaats, in samenwerking met basisscholen, **de internationale schakelklas (ISK)**, **MBO Aeres**, **MBO Firda** en wijkbewoners. De deelnemers maakten kunstwerken die al onderdeel waren van de eindpresentaties van de kunstenaars. Een voorbeeld is het project van **Fabulous Future**, waarin alle eerstejaars studenten van Uiterlijke Verzorging van **Firda** een ruimtelijke verbeelding maakten van hun toekomstige beroep—of een voorwerp daaruit—in klei. Deze kunstwerkjes werden opgenomen in de eindpresentatie. Daarnaast werd in 2024 de eerste editie van het *Makers Oogstfeest* georganiseerd, een feestelijke afsluiting van een aantal projecten waarin ontmoeting, presentatie en creatie samenkwamen. Voor 2025 is de wens een uitbreiding naar een tweedaags evenement op de bijzondere locatie van de **Doarpstún**.

Overzicht van activiteiten en deelnemers:

- **Interactieve Rondleidingen en Workshops bij City Structures** — 70 deelnemers

  In februari bezochten verschillende schoolgroepen de expositie *City Structures* in **Kunstruimte H47**. Leerlingen van de **Weekendschool** in Leeuwarden onderzochten fysieke structuren door rubbings te maken in de omgeving, in samenwerking met **Grafisch Atelier Fryslân**. Mbo-studenten van **Firda** kregen een opdracht om stedelijke structuren te fotograferen, waarbij ze de relatie tussen openbare en persoonlijke ruimte onderzochten.

- **Nieuwe Iconen 2024** — 40 deelnemers (2 mei)

  Op het **AZC in Sint Annaparochie** organiseerde VHDG de workshop *Nieuwe Iconen*. Kinderen gingen in gesprek over iconische plekken en personen uit hun geboorteland of nieuwe omgeving en creëerden ruimtelijke iconen in een A6-formaat doosje. De eindresultaten werden tentoongesteld bij *Gemeentegoed*.

- **Makers Oogstfeest** — 80 deelnemers (5 juli)

  In de wijk Heechterp organiseerde VHDG een rijkgevulde educatieve middag, in nauwe samenwerking met een breed netwerk aan lokale partners. Tijdens deze middag stonden workshops centraal waarin kunst, natuur en techniek op inspirerende wijze met elkaar werden verbonden. Thema's als duurzaamheid, biodiversiteit en circulariteit vormden de rode draad door het programma.

  Een van de hoogtepunten was de Button-workshop met kunstenaar **Matt Plezier**. Samen met jongeren werd nagedacht over thema's als wijkvernieuwing en identiteit. Door hun ideeën en beelden om te zetten in zelfgemaakte buttons, ontstonden visuele statements die de stem van de jongeren zichtbaar maakten in de wijk. Ook de Upcycling-workshop met de **SAFE DRUK BRIGADE** trok veel enthousiasme. Tijdens deze sessie leerden deelnemers hoe ze oude kleding en textiel nieuw leven konden inblazen via zeefdruktechnieken. Deze workshops, en de andere activiteiten zoals vilten met lokale wol, een kunstsafari door de wijk, en bouwen met e-waste, toonden hoe kunst kan bijdragen aan verbeelding, eigenaarschap en verbinding met de omgeving.

  De middag kwam tot stand in samenwerking met **OBS De Plataan**, **Wijkcentrum Heechterp-Schieringen**, het **Bewonersbedrijf Heechterp**, het **Wijkpanel**, de **Fruitpluktuin Heechterp**, **Dagbesteding Meetingpoint Lifemaster**, welzijnsorganisatie **Amaryllis**, woning-corporatie **Elkien, sloopbedrijf Van der Wal**, **Kunstkade**, diverse lokale kunstenaars, **veldbioloog Niels Schotsman**, **Leeuwarden Oogst**, **Kwartiermaker Heechterp, Cultuurschakel**, **Hogeschool NHL Stenden**, **De Kleine Lijn** en het **Vlasmuseum It Braakhek**.

- **Terugkerende Workshop: Metrolijnen** - 60 leerlingen

  In samenwerking met basisschool **IKC St. Paulus**, gelegen naast het VHDG-rotondeproject, ontwikkelde VHDG in juni een creatieve workshop rondom het thema metrolijnen. Groep 8-leerlingen ontwierpen een imaginair netwerk van metrolijnen als speelse introductie tot conceptuele kunst en als reflectie op hun aanstaande overstap naar de middelbare school. Een selectie van hun werk werd tentoongesteld bij *Gemeentegoed*. De workshop kwam tot stand in samenwerking met **Kunstkade**.

Workshop in Doarpstûn Snakkerburen
Foto's — Afrida Adema

- **Gemeentegoed: 2 middagen p/w juli** - 70 deelnemers

  Tijdens *Gemeentegoed* werden werken gepresenteerd van eerdere educatieve projecten, waaronder *SMET 2023*, *Nieuwe Iconen 2024*, *Metrolijnen 2024* en een beeldverslag van het educatie festival het *Makers Oogstfeest*. Daarnaast werd een publiek programma aangeboden met workshops zoals *Maskers maken* en *Clay Café*, waarin deelnemers verhalen en herinneringen aan het delen van voedsel of samen eten werden verbeeld in klei.

- **Reizend Atelier #10 6 juli AZC Sint Annaparochie basisschool 'de Toverbal'** - 80 deelnemers.

  De workshop werd georganiseerd door onze samenwerkingspartner **The Outsiders**. Deelnemers waren alle onder- en bovenbouwgroepen. De gemaakte kunstwerken werden onderdeel van de presentatie bij **Museumnacht**.

- **Vakantieweek Heechterp 5 augustus** - 200 deelnemers

  Buttons maken en t-shirts bedrukken met kunstenaar **Matt Plezier** over wijkvernieuwing en identiteit. Samenwerkingspartners waren **Bewonersbedrijf Heechterp**, **Wijkcentrum Heechterp-Schieringen**.

- **Boeren Kuier op 22 september - Dongjum** 200 deelnemers

  In het kader van het *Reizend Atelier #10*, met samenwerkingspartners **The Outsiders** en de **Agrarische Dagen Franeker**

- **Workshop Doarpstûn Snakkerburen 3 + 4 oktober** - 60 deelnemers

  In het kader van *Reizend Atelier #10* organiseerde VHDG samen met kunstenaarscollectief **The Outsiders** workshops in de druivenkas en groentetuin van de **Doarpstún**. Leerlingen van **IKC De Eestroom** ontdekten hoe het landschap en landbouw elkaar wederzijds beïnvloeden. Ze leerden over voedselproductie en hoe groente en fruit worden gekweekt, en sloten af met een creatieve oefening: schilderen met klei, geïnspireerd op close-ups van groenten en fruit. De workshops vonden plaats in samenwerking met de vrijwilligers en beroepskrachten van de **Doarpstún**.

Reizend Atelier#10 bij AZC de Toverbal in St. Annaparochie

- **Fabulous Future - november en december** 2024, 190 deelnemers

  In het najaar van 2024 organiseerde VHDG een reeks workshops geïnspireerd op het thema en de tentoonstelling *it's just the mud again* van **Fabulous Future**. De workshop Maskers en Identiteit richtte zich op zelfexpressie en zintuiglijke ervaring. Studenten werkten intuïtief met klei, al dan niet geblinddoekt, om maskers te vormen die aspecten van hun verleden, heden en toekomst verbeeldden. De workshop *Middelsee Klei en Collectieve Kunst* liet studenten werken met lokale klei uit de voormalige Middelsee. Ze creëerden objecten die verstopt werden in de expositieruimte, als speelse verwijzing naar vergankelijkheid en ontdekking. De workshop draaide om samenwerking, duurzaamheid en symboliek, en werd afgesloten met creatieve selfies en gesprekken over artistieke keuzes. De workshops, ontwikkeld voor studenten van **MBO Firda** en **MBO Aeres Life Science**, betrokken deelnemers uit opleidingen als Mediavormgeving, Art & Design, Interieur, Uiterlijke Verzorging en Life Science.

8. PR en Communicatie

In 2024 heeft VHDG diverse communicatie-middelen ingezet om een breed en betrokken publiek te bereiken:

Website en huisstijl

Na het ontwikkelen van een nieuwe website en huisstijl in 2023, hebben we in 2024 verder gewerkt aan de optimalisatie ervan. De focus lag vooral op het verbeteren van de functionaliteit van de website, wat heeft geleid tot een over-zichtelijker platform en een langere bezoekduur per gebruiker.

Sociale media

Instagram:
@kunstinitiatief.vhdg
3.220 volgers

Facebook:
Kunstinitiatief VHDG
1.700 volgers / 1.500 vind-ik-leuk

Sociale media blijven een belangrijk onderdeel van onze communicatie, vooral voor de promotie van kunstprojecten. Tegelijkertijd merken we dat het effect van berichten en uitnodigingen via deze platforms afneemt. Daarom verschuift onze focus geleidelijk naar directer contact met ons netwerk, zoals persoonlijke uitnodigingen en nieuwsbrieven.

Digitale nieuwsbrief

De nieuwsbrief speelt een steeds belangrijkere rol in onze communicatie. Deze wordt via MailChimp verstuurd naar 314 geïnteresseerden. Met een gemiddelde open rate van 63% blijkt dit kanaal effectief in het informeren van onze achterban over lopende projecten en aankomende activiteiten. De inhoud is gericht op betrokkenheid en verdieping, iets wat onze lezers waarderen. We hebben 298 vaste subscribers.

Persberichten

Waar mogelijk zoeken we persoonlijk contact met mediarelaties. Daarnaast versturen we algemene persberichten naar een lijst van 165 adressen (waarvan 127 geabonneerd). Dit heeft in 2024 geresulteerd in meerdere publicaties en interviews in zowel lokale, regionale en nationale media.

Lokale media

VHDG onderhoudt goede relaties met lokale media, wat regelmatig leidt tot publicaties in o.a. de Leeuwarder Courant, Omrop Fryslân, Friesch Dagblad, Buhne en De Moanne.

Publiciteitsmateriaal

Voor elk project laten we posters en flyers ontwerpen door vormgevers zoals Niels Lunter en Michiel Teeuw. Daarnaast bieden we jonge ontwerpers de kans om met ons samen te werken aan publiciteitsmateriaal. Verspreiding vindt plaats via Volle Zalen in Leeuwarden en Fryslân. In 2024 hebben we deze zichtbaarheid vergroot met een campagne waarin ook stickers en truien werden ingezet.

Uitnodigingen

In 2024 kozen we voor een persoonlijkere benadering van onze genodigden. Via WhatsApp, e-mail en mond-tot-mondcontact hebben we mensen actief benaderd, wat duidelijk effect had op de opkomst. Digitale uitnodigingen zijn verstuurd via MailChimp (458 contacten) en WhatsApp (485 contacten).

Visuele verslaglegging

We werken graag met een vaste groep freelance fotografen en filmers uit het Noorden. Zij leggen onze projecten vast in beeld, met als hoogtepunt het promotiefilmpje over ons educatietraject, gemaakt door Jurjen Jellema.

VHDG in de media (selectie 2024):

Leeuwarder Courant - Maaike Meindertsma
Leeuwarder Courant - Reizend Atelier
Franeker Courant - Reizend Atelier
Drachtster Courant - Kunstkamp

Affiche Terpost
Design — Niels Lunter

9. Samenwerkingspartners

Onze authentieke werkwijze is geworteld in sterke lokale verbindingen en kenmerkt zich door het ontwikkelen van een inhoudelijk en artistiek hoogwaardig programma in nauwe samenwerking met partners uit zowel het culturele als maatschappelijke domein. Voor VHDG bestaat er geen strikte scheiding tussen die twee: in beide domeinen wordt cultuur gemaakt, gedeeld en beleefd. Onze projecten nestelen zich vaak midden in de samenleving, en vragen telkens om een andere vorm van samenwerking.

Elk VHDG Lokaal-traject vraagt om maatwerk en dus om andere soorten partners. Zo werken we samen met poppodium Neushoorn, Tryater of Mannen van Staal wanneer kunstenaars behoefte hebben aan specifieke faciliteiten zoals een black box of een productiewerkplaats. Voor verbinding met bewoners in de Leeuwarder wijken zijn partners als Amaryllis, De Warme Woonkamer en het Bewonersbedrijf onmisbaar. Voor projecten rond landschap en voedselproductie is een netwerk van agrarische ondernemers opgebouwd, onder andere via eerdere samenwerkingen met Margriet Craens, Honey Jones-Hughes en The Outsiders. Expertise op het gebied van lokale geschiedenis en de Fryske taal halen we bij Tresoar en het Historisch Centrum Leeuwarden.

Naast deze wisselende, projectgebonden partnerschappen, werken we ook met vaste partners aan een eerlijker en duurzamer kunstenveld. In 2024 starten we een solidair netwerk met collega-instellingen W139, 1646 en Roodkapje. VHDG is actief in het agenderen van Fair Practice en Fair Share, zowel in regionaal verband—met onze collega's in het Noorden en de Creatieve Coalitie-Noord—als op nationaal niveau, via belangenorganisaties als De Zaak Nu en Platform BK.

Aerden Plaats Oude Bildtzijl
Aeres MBO
AFÚK
Academie voor Popcultuur
Academie Minerva
Amaryllis Welzijnswerk Dorp & Wijk
Arcadia
Arjen Friso Ontwerp
Art Trip
AZC Burgum
AZC Sint-Annaparochie
Bewonersbedrijf Heechterp-Schieringen
Brandweer Beetsterzwaag
BUHNE Cultuurmagazine
Cultuurschakel
Dagbesteding Meetingpoint Lifemaster
D-Drive
David Vroom Photography
De Kleine Lijn
Drukwerkdeal
Ecokathedraal Mildam
Explore the North
Extinction Rebellion FRL
Fletcher Hotels
Fries Landbouwmuseum
Fries Museum
Fruitpluktuin Heechterp
Generatiehuis
Gerson Kronstadt Sound Design
Glitch
Grafisch Atelier Fryslân
GV Audio
Hogeschool NHL Stenden
IKC De Plataan
Keramiek Museum
Keti Koti Fryslân
Keunstwurk
Korreltje Zout
Kultuer Kollektyf
Kunsthuis Syb
Kunstkade
Kwartiermaker Heechterp
Leeuwarden Oost
Marc de Fotograaf
MBO Firda
Metropolis M
Mooiedingenmakers
Natuurmuseum Fryslan
Neushoorn
New Noardic Wave
Newbees
Nikos
Ninsee
Noordenaars
Noorderblik Fotografie
Oerol
Pluktuin Heechterp-Schieringen
Poppodium De Beatriks
Popfabryk
Princessehof Keramiekmuseum
Provincie Fryslân
Quatschcreative
Queer Factory
Sedrana
Sloopbedrijf van der Wal
Stadsschouwburg De Harmonie
Stip
Toon
Tryater
UIT Festival
Uitloper
Vlasmuseum It Braakhek
Volle Zalen
Wender
Woningbouwcorporatie Elkien
Wijkcentrum Heechterp-Schieringen, Wijkpanel

10. Organisatie

Een jaar van reflectie en groei

Het jaar 2024 stond in het teken van grote ambities en spannende uitdagingen. Dit was het tweede jaar van onze beleidsperiode, mede gefinancierd via de Mondriaan Pro-regeling. In deze periode hadden we onszelf het doel gesteld om als organisatie flink te groeien, met een uitgebreid team en een divers kunstprogramma in zowel Leeuwarden als de provincie. We wilden ons sterker profileren als een lokaal gewortelde instelling met een nationaal en regionaal zichtbaar en aansprekend kunstprogramma voor een breed publiek. Deze ambitie kwam vooral tot uiting in ons uitgebreide educatie- en publieks-programma en de overzichtstentoonstelling *Gemeentegoed* op een externe locatie.

Om onze doelen te realiseren, moesten we niet alleen inhoudelijk en programmatisch groeien, maar ook organisatorisch professionaliseren. De governance en werkwijze werden op orde gebracht, zodat we effectief kunnen werken binnen de nieuwe realiteit en onze prestatieafspraken konden nakomen. Dit bracht uitdagingen met zich mee, zoals het bewaken van de werkdruk binnen het team en het doorvoeren van structurele verbeteringen. We ontwikkelden duidelijke protocollen rondom besluitvorming, vergrootten het eigenaarschap van teamleden over hun takenpakketten en werkten toe naar een nog professionelere organisatie. Dankzij de betrokkenheid van ons bestuur en de ondersteuning van een externe adviseur verliep deze transitie succesvol.

Toch werd 2024 ook een jaar waarin we opnieuw voor een forse groeivraag stonden. Een beleidsbeslissing van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om de looptijd van de meerjarige rijkssubsidies te synchroniseren, had directe gevolgen voor VHDG en vele andere culturele instellingen. Hierdoor moesten we vervroegd een nieuwe meerjarenaanvraag schrijven voor het Mondriaan Fonds. De afschaffing van de Pro-regeling dwong ons bovendien een keuze te maken: terugvallen op de Mondriaan Basisregeling of doorgroeien naar de Breed-regeling. Ondanks de grote stap kozen we voor het laatste. Nog voordat we de eerder ingezette groei volledig hadden doorgevoerd, moesten we dus al een nieuw beleidsplan schrijven waarin we opnieuw een verdere expansie van de organisatie presenteerden.

Deze uitdaging legde een flinke druk op ons team. We moesten niet alleen een inhoudelijk sterk en veelzijdig programma ontwikkelen, maar ook onze interne structuur versterken en faciliteiten uitbreiden. Tegelijkertijd hing de goedkeuring van de aanvraag als een spannende cliffhanger boven ons hoofd, met alle risico's van een eventuele afwijzing. De opluchting en blijdschap waren dan ook enorm toen het verlossende woord kwam: goedgekeurd! Dit betekende dat we onze plannen direct in gang konden zetten. In korte tijd vonden we een inspirerende nieuwe locatie aan 't Naauw 6-8 in Leeuwarden en zetten we vacatures uit voor vijf nieuwe posities binnen ons team.

Maar 2024 was niet alleen een jaar van groei – het was ook een jaar van verdieping. De fundamenten die we in 2023 hebben gelegd, kregen stevigheid en vormden een sterke basis voor de toekomst. Met het residentieprogramma traden we nog meer naar buiten en bouwden we duurzame samenwerkingen op met lokale maatschappelijke organisaties. Ons educatieprogramma had een breed bereik; we versterkten bestaande banden met onderwijsinstellingen en gingen nieuwe partnerschappen aan.

Het absolute hoogtepunt van het jaar was zonder twijfel de presentatie van Gemeentegoed – de grootste productie die VHDG ooit heeft gerealiseerd. Dit was een organisatorische tour de force, mogelijk gemaakt door een fantastisch team, de inzet van geweldige externe krachten en de nauwe samenwerking met Podium Explore, die ons een perfecte locatie bood voor deze jubileumtentoonstelling.

Als bestuur en directie kijken we met trots terug op 2024. We hebben grote stappen gezet, obstakels overwonnen en onze ambities waargemaakt. Dit jaar heeft bewezen dat durven loont – en met een prachtige nieuwe locatie in het hart van Leeuwarden kijken we vol vertrouwen vooruit naar een toekomst waarin we blijven groeien, experimenteren en inspireren.

Team VHDG
Foto — David Vroom

Team

Artistiek leider:	**Koen Bartijn**
Zakelijk leider:	**Hillebrand Rijpma**
Curator & fondsenwerver:	**Roísín Douglas**
PR & Publiciteit:	**Jovana Stulic** (t/m december 2024)
Productie:	**Arjen Friso van der Zwaag**
Educatie: (stagiair) (externe kracht)	**Siska Alkema** **Merle Bavius &** **Marileen Oosterveld**
Coördinator Club VHDG	**Teodóra Róka**
Financiën	**Alex Wening,** **Desiré Hindriks &** **Wouter Hylkema**

Bestuur

Voorzitter	**Roel Sluiter**
Secretaris	**Sito Wijngaarden**
Penningmeester	**Nathan Hornstra**
Alg. Bestuurslid	**Heleen van der Peet**
Alg. Bestuurslid	**Suzanne Wallinga**
Alg. Bestuurslid	**Tamara Blok**

Club VHDG

Afrida, Bernadette, Bin, Carolien, Christina, Fleur, Floor, Jurgen, Jurre, Luna, Maarten. Mireille, Sobhan en Sophia.

11. Reflectie op de toepassing Culturele Codes

FAIR PRACTICE CODE

Sinds de toekenning van de Kunstpodium Basis in 2021 van het Mondriaan Fonds past VHDG de Fair Practice Code toe in onze bedrijfsvoering, het personeelsbeleid en de samenwerkingen met kunstenaars en externe partijen. Al vóór die tijd beschouwden we het agenderen van Fair Practice als een belangrijke verantwoordelijkheid. Zo organiseerden we in 2019, in samenwerking met Noordenaars en Platform BK, het Fair Practice Symposium voor de noordelijke culturele sector. In 2023 droegen we bij aan het noordelijke evenement van de Creatieve Coalitie, waarin we de positie van cultuurwerkers in Noord-Nederland onder de aandacht brachten bij lokale beleidsmakers. Binnen het Noordenaars netwerk blijven we actief zoeken naar manieren om Fair Practice structureel te verankeren in ons beleid. Dit doen we onder andere door wederzijdse ondersteuning en kennisuitwisseling en via het programma Artist in Space, waarmee we het werkklimaat voor kunstenaars in Noord-Nederland duurzamer en kansrijker maken.

Tegelijkertijd lopen we, samen met veel andere culturele organisaties, tegen grenzen aan. Fair Practice blijft een voortdurende uitdaging binnen de beperkte financiële middelen, de hoge druk op fondsenwerving en de veranderende regelgeving. Toch blijven we ons inzetten om eerlijke en duurzame arbeidsomstandigheden te waarborgen.

In deze terugblik presenteren we waar we in 2024 stonden – een nulmeting – en welke stappen we hebben gezet. Daarnaast delen we onze ambities voor de toekomst. Dit doen we aan de hand van de vijf kernwaarden van de Fair Practice Code: solidariteit, transparantie, duurzaamheid, diversiteit en vertrouwen.

Solidariteit

Kernwaarden van solidariteit zijn Fair Pay en eerlijke, transparante werkafspraken en voorwaarden. Tarieven voor het kernteam zijn gebaseerd op de Richtlijn Functie- en Loongebouw Presentatie-instellingen van De Zaak Nu. We passen inflatiecorrectie toe, en met ingang van 2023 zijn de arbeidsvoorwaarden aanzienlijk verbeterd. Voor wat betreft kunstenaars stellen we heldere contracten op en volgen we de Richtlijn Kunstenaarshonorarium voor 100%.

Onze residenties bieden kunstenaars zekerheid en ruime mogelijkheden om betaald hun praktijk te ontwikkelen, zowel richting presentaties bij VHDG als elders. Tarieven voor externe creatieven, zoals fotografen en grafisch ontwerpers, blijven echter nog achter ten opzichte van de huidige richtlijn van Pictoright. Met de toekenning van de Mondriaan Breed regeling kunnen we de volgende stappen zetten.

Transparantie

Sinds 2021 zijn duidelijke contracten en werkafspraken, zowel intern als met externe partijen, de standaard bij VHDG. We zijn een horizontale organisatie waarin veel beslissingen gezamenlijk worden genomen. Dit vereist heldere afspraken over taakverdeling, verantwoording en beslissingsbevoegdheid. Met de groei van onze organisatie is dit een aandachtspunt, waarvoor we advies inwinnen bij een externe adviseur. De jaarlijkse accountantscontrole, die we sinds 2022 laten uitvoeren, heeft de financiële transparantie intern verbeterd. Wat betreft transparantie richting het publiek hebben we nog concrete stappen te zetten. Met de verwachte ANBI-status in 2026 wordt het publiceren van jaarverslagen en jaarrekeningen vanzelfsprekend.

Diversiteit

Diversiteit behoort tot de kernwaarden van VHDG, die we als team, bestuur en via ons publieksprogramma uitdragen. Voor de selectie van kunstenaars, curatoren en partnerorganisaties is diversiteit een doorslaggevende factor. Dit geldt eveneens voor keuze voor welke (lokale) gemeenschappen en doelgroepen we extra aandacht geven en de ontwikkeling van participatieve en educatieve programma's. We zien ons Lokaal Programma hierin als voorbeeld. Kunstenaars agenderen middels hun kunstprogramma vormen van uitsluiting, ongelijkheid in de samenleving maar geven ook uiting aan meerstemmigheid en mede-eigenaarschap. Zowel in de provincie als in de buitenwijken van Leeuwarden. Ook zoeken we bij ingewikkelde en polariserende thema's in de maatschappij de dialoog op, bijvoorbeeld over het stikstof debat, waarin vaak eenzijdig over boeren wordt gesproken en gedacht.

In 2024 zijn de kernwaarden meerstemmigheid en mede-eigenaarschap wederom in ons team gewaarborgd.. Door onze schaal is horizontale besluitvorming mogelijk en nemen we samen beslissingen in cruciale beleidskeuzes zoals het kiezen van een nieuwe tentoonstellingsruimte. Diversiteit in het team blijft wel een uitdaging. De culturele diversiteit in ons team en bestuur is beperkt en we hopen dit met de nieuwe posities vanaf 2025 te verbeteren. U leest hier meer over in het kopje Code Diversiteit en Inclusie.

Vertrouwen

Onze werkrelaties zijn gebaseerd op vertrouwen. Als klein team met sterke persoonlijke relaties streven we naar hechte en solidaire samenwerking. Vertrouwen betekende voor ons in 2024 wederom het maken van heldere afspraken, regelmatige evaluatiegesprekken en het stellen van duidelijke doelen voor de toekomst. In 2023 heeft het bestuur een interne klachtenregeling ingevoerd en vanaf 2025 is een vaste vertrouwenspersoon aangesteld. Samen met een HR-adviseur is ook een bestuurs- en directiereglement opgesteld en wordt er nu ook gewerkt aan een nieuw personeelshandboek, dat wordt afgerond in 2025.

Vertrouwen is ook van groot belang in onze relaties met kunstenaars. Zij krijgen bij ons ruimte om zich artistiek en professioneel te ontwikkelen in een veilige en plezierige werkomgeving. We maken intenties en wederzijdse verwachtingen expliciet bespreekbaar, leggen deze vast en gebruiken ze als basis voor regelmatige check-in momenten en eindevaluatie. Sinds 2021 delen we de projectbegroting met kunstenaars. We vertrouwen op hun expertise in budgetbeheer en geven hen een productiebudget dat ze naar eigen inzicht kunnen besteden, binnen een vooraf vastgestelde limiet. Dit geeft kunstenaars veel eigenaarschap over hun projecten, wat resulteert in initiatiefrijke en prettige werkrelaties.

Duurzaamheid

In ons artistieke programma en tijdens onze publieksactiviteiten staat duurzaamheid centraal. Momenteel ontbreekt echter een concreet duurzaamheidsbeleid binnen onze organisatie om onze ecologische voetafdruk te verkleinen. We proberen zo veel mogelijk samen te werken met kunstenaars die in Europa gevestigd zijn, om zo het aantal vliegreizen te minimaliseren. Met de verhuizing naar onze nieuwe locatie, wordt dit vraagstuk actueler. We willen ons laten inspireren door de Jan van Eyck Academie en verbindingen zoeken met onze artistieke thema's Foarlân en Terratoarium voor duurzaamheidskeuzes binnen onze eigen organisatie. We gaan de mogelijkheden in kaart brengen met behulp van instrumenten en methoden genoemd in de Duurzaamheids Enquête die door het Ministerie van OCW is gelanceerd.

Met het verlengen van de VHDG Lokaal residenties naar één jaar richten we ons vanaf 2025 op langdurige relaties en willen we meer duurzaamheid in de praktijk van kunstenaars bevorderen. Ook zien we duurzaamheid binnen de kunstpraktijk van Noordelijke kunstenaars als een uitdaging die samenwerkingen behoeft. Samen met de Noordenaars zijn we daarom van start gegaan met een nieuwe editie van Artist in Space die specifiek op deze doelstelling is gericht.

Binnen de organisatie blijft mentale en fysieke duurzaamheid een aandachtspunt: als klein team met een ambitieus programma draaien we vaak overuren. Pieken in het programma zorgen voor extra belasting binnen het team, wat meer aandacht verdient om overbelasting te voorkomen. Samen met het bestuur en externe adviseurs zijn we bezig beleid te ontwikkelen om hiermee om te gaan. Met de uitbreiding van het team en de waarborging van meer professionaliteit onder de teamleden proberen we hier in vanaf 2025 structurele verbeteringen aan te brengen. Ook biedt VHDG teamleden de mogelijkheid om hun individuele talenten te ontwikkelen door coaching en training gerelateerd aan hun functie (mede) te financieren.

CODE DIVERSITEIT EN INCLUSIE

Een langdurig intern traject rond de thema's diversiteit en inclusie met NewBees (2021-2023) heeft het bewustzijn en kennis hierover concreet vergroot, onder andere over inclusief leiderschap en implementatie van online toegankelijkheid. De leerdoelen uit deze training passen we stapsgewijs toe in ons publieks- en educatiebeleid. Het vergroten van de diversiteit binnen de organisatie blijft een aandachtspunt. Club VHDG is onderdeel van ons inclusief personeelsbeleid en is waardevol in het aantrekken van nieuwe teamleden. Toch blijft het een uitdaging om het team uit te breiden met diverse achtergronden en sociaal-economische posities. Naast deze uitdaging presenteren we hieronder nog onze andere speerpunten voor 2025-2028. Onderstaande 0-meting is gebaseerd op de beleidsscan op de website van Code Diversiteit en Inclusie, met speciale aandacht voor gelijkwaardigheid, meerstemmigheid en toegankelijkheid.

Programma
De afgelopen jaren lag de focus van ons programma op samenwerking met een breed scala aan kunstenaars, die vanwege hun achtergrond, sociaal-economische positie of politieke urgentie een actueel en divers programma naar Fryslân brachten. Diversiteit en inclusie spelen een grote rol binnen VHDG Lokaal: dit komt tot uiting in de inhoudelijke thema's en de werkwijze, waarin kunstenaars zich verbinden met gemarginaliseerde groepen en hun belangen en posities zichtbaar maken in onze provincie. Met trots beschouwen we onszelf en onze samenwerkende kunstenaars als een drijvende kracht voor meerstemmigheid. Vanaf 2025 richten we ons met VHDG CONNECT en Artist in Space, op kunstenaars in het Noorden van Nederland (Fryslân, Groningen en Drenthe), om hen meer ontwikkel- en presentatiemogelijkheden te bieden. Daarmee verbeteren we het makersklimaat en de kunst infrastructuur in Noord-Nederland.

Publiek
In 2024 hebben we met onze educatie- en inclusie programma's een breed publiek betrokken bij onze kunstprojecten. Door de diversiteit van onze publieke programma's binnen VHDG Lokaal zijn we actief buiten de traditionele kunstbubbel getreden en hebben we kunst letterlijk naar het publiek gebracht. Kunstenaars reisden door de provincie of vestigden zich tijdelijk in de buitenwijken van Leeuwarden om nieuwe verbindingen te leggen met lokale gemeenschappen. We kijken ook terug door de vele nieuwe partnerschappen en betrokkenheid uit de maatschappelijke sector, zoals o.a. tot uitdrukking kwam in de presentaties De Wachtkamer en Gemeentegoed . In 2024 hebben we daarnaast een belangrijke basis gelegd voor de toekomst. Vanaf 2025 zullen kunstenaars langduriger bij onze projecten worden betrokken, zodat zij diepgaande relaties kunnen opbouwen met de gemeenschap.

We hebben dit jaar extra stappen gezet op het gebied van toegankelijkheid en inclusie. We werkten actief aan meertaligheid, begrijpelijke taal en het omarmen van diversiteit in achtergrond, mogelijkheden en opleidings- en taalniveau. Daarnaast waren er bij al onze tentoonstellingen hosts aanwezig om bezoekers welkom te heten, informatie te geven en hen – waar nodig – te begeleiden bij hun bezoek, en organiseerden we speciale rondleiding o.a. voor scholieren van het voortgezet onderwijs. Toch zijn er nog veel stappen om te zetten: voor 2025 onderzoeken we de mogelijkheden van tekstuele en visuele vertalingsopties voor content op onze sociale media, zodat mensen met verschillende taalachtergronden en behoeften de inhoud beter kunnen begrijpen. De fysieke toegankelijkheid van ons programma werd in 2024 grotendeels gewaarborgd, helaas niet bij Gemeentegoed, waar de lift helaas kapot ging voor de opening.

Personeel
Diversiteit binnen de organisatie blijft een aandachtspunt. Nu we een vaste coördinator voor Club VHDG hebben aangesteld, kunnen we actiever mensen werven voor de club en hen de mogelijkheid bieden om (projectmatig) onderdeel te worden van ons team. We gaan het aantal werkervaringsplekken uitbreiden en onder de aandacht brengen bij Noordelijke scholen en universiteiten. Bij sollicitaties passen we sinds 2022 meer inclusief taalgebruik toe in de opstelling van de vacatures, maar we zullen hierin nog extra stappen zetten, om diegenen te bereiken die zich wellicht minder uitgenodigd voelen door eventuele openstaande posities bij VHDG. Met ingang van 2025 is de culturele diversiteit in het team iets gegroeid. In het bestuur komen ook twee nieuwe posities vrij, waarin we hier extra aandacht aan zullen besteden.

Partners
In 2024 hebben we actief samengewerkt met verschillende partners uit het sociaal-maatschappelijke veld, waaronder AZC's, organisaties voor nieuwkomers, wijkcentra en onderwijsinstellingen zoals MBO-scholen en VO- en PO-scholen uit de hele provincie. Door deze brede samenwerking beperkten we ons niet tot partnerschappen binnen de kunstsector, maar wisten we een divers publiek te bereiken en diepgaandere verbindingen te leggen met verschillende gemeenschappen.

Het ontwikkelen en uitbreiden van deze wederkerige partnerrelaties stond in 2024 centraal in onze werkwijze. We zien dit als een essentiële stap om diversiteit en inclusie op een duurzame manier te verankeren in onze organisatie. Dit jaar hebben we daarom ook bewust ingezet op meer stabiliteit binnen onze samenwerkingen, zodat de toegankelijkheid van onze programma's structureel gewaarborgd blijft en meerstemmigheid een integraal onderdeel wordt van zowel onze organisatie als ons kunstprogramma. Deze doelen vertaalden zich concreet in de uitbreiding van VHDG Lokaal en vanaf 2025 in VHDG Connect, twee programma's waarmee we onze samenwerking met lokale gemeenschappen en educatieve partners verder hebben verdiept en verder zullen uitbreiden.

GOVERNANCE CODE CULTUUR

VHDG werkt conform de Governance Code Cultuur met een toezichthoudend bestuur en een uitvoerende directie. Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie. VHDG zet zich actief in om inspirerende en vernieuwende (artistieke) perspectieven toegankelijk te maken voor een breed en divers publiek.

Actieve betrokkenheid van het bestuur
Bestuursleden dragen de missie van VHDG uit en zetten zich in voor strategische samenwerkingen binnen bestuurlijke, culturele en maatschappelijke netwerken. Verschillende bestuursleden hebben vanuit hun eigen gemeenschap goed zicht op de behoeften en wensen van het Fryske publiek en zien erop toe dat het programma representatief is voor verschillende gemeenschappen en perspectieven in Fryslân. Het bestuur is regelmatig aanwezig bij publieksactiviteiten en bevordert een cultuur van integriteit, transparantie en toegankelijkheid binnen de organisatie. In 2024 is de betrokkenheid verder versterkt door minimaal één inhoudelijk overleg per jaar met het voltallige kernteam.

Bestuurlijke processen en besluitvorming
Het bestuur vergadert ten minste vier keer per jaar volgens een vast schema, waarbij de goedkeuring van jaarplannen, begrotingen en jaarverslagen prioriteit heeft. Daarnaast vindt er regelmatig overleg plaats tussen individuele bestuursleden en de directie voor kennisuitwisseling en advies. De benoeming, herbenoeming en het aftreden van bestuurders zijn vastgelegd in de statuten en verlopen volgens een getrapt schema. In 2024 zijn de jaarlijkse evaluaties van zowel bestuur als directie opnieuw uitgevoerd om de effectiviteit van het bestuur en de organisatie te waarborgen. Met de groei van de organisatie worden deze processen onder de loep genomen. Dit zal medio 2025 gebeuren, nadat er twee nieuwe bestuursleden zijn aangesteld.

Governance-versterking in 2024
Op basis van extern advies heeft VHDG in 2024 verdere verbeteringen doorgevoerd in de toepassing van de Governance Code Cultuur:

- Taken en verantwoordelijkheden van bestuur en directie zijn vastgelegd in een vernieuwd bestuurs- en directiereglement.
- Statuten zijn herzien en getoetst aan de WBTR-checklist, met aanvullende bepalingen over tegenstrijdig belang, publicatieplicht, en liquidatiebepalingen.
- Besluitvorming en belangenverstrengeling: bestuurders nemen niet deel aan beraadslagingen en besluitvorming wanneer er sprake is van persoonlijk belang dat in strijd is met de stichting. In uitzonderlijke gevallen worden de overwegingen schriftelijk vastgelegd.
- Klachtenregeling: sinds 2024 is een interne klachtenregeling van kracht voor zowel teamleden als kunstenaars. Vanaf 2025 wordt een externe vertrouwenspersoon aangesteld.
- Financiële transparantie: betalingen boven de €1.500 vereisen goedkeuring van zowel de directie als de penningmeester volgens het vier-ogen-principe.
- ANBI-status: het proces voor het verkrijgen van ANBI-status is in gang gezet en wordt naar verwachting in 2026 afgerond.

Expertise en diversiteit binnen het bestuur
Alle bestuursleden hebben een sterke affiniteit met de culturele sector en brengen expertise in op gebieden zoals bestuur en politiek, financiën, communicatie, cultuureducatie en actuele ontwikkelingen in het (inter)nationale kunstveld. Het bestuur beschikt over relevante netwerken die bijdragen aan zowel de regionale verankering als de nationale positie van VHDG. Nieuwe bestuursleden worden geselecteerd aan de hand van een profielschets die periodiek wordt herzien. In 2024 is bij het vervullen van een bestuursvacature expliciet gezocht naar een kandidaat die de diversiteit binnen het bestuur vergroot.

Diversiteit en inclusie als bestuurs prioriteit
Diversiteit blijft een speerpunt binnen het bestuur. In 2024 hebben bestuursleden actief deelgenomen aan inclusiesessies met Newbees en zich laten adviseren door een externe expert op het gebied van inclusie en toegankelijkheid. VHDG streeft naar een diverse en representatieve bestuursvorm. In Fryslân betekent diversiteit niet alleen aandacht voor culturele achtergrond en identiteit, maar ook differentiatie in sociaal-economische positie en klasse. Deze inzichten blijven richtinggevend voor het streven naar een meer inclusieve en diverse samenstelling van het bestuur. In 2025 worden er twee nieuwe bestuursleden geworven en zal hier opnieuw aandacht aan worden besteed in de vacature, de verspreiding ervan en in de werving.

VHDG

VHDG

Jaarverslag 2024